

Petr Starec: Archeologie Václavského náměstí v Praze

Předkládaná disertační práce je součástí archeologie veřejných prostranství v prostoru středověkých a raně novověkých měst. Na základě zjištění dlouhodobých archeologických výzkumů na Václavském náměstí podává analýzu výsledků výzkumů v ploše náměstí a interpretuje obraz Václavského náměstí v jeho proměnách od středověku do novověku. Zároveň prezentuje poznatky o geomorfologii vybraného území, vodních poměrech, starších sídelních formách a komunikačních potřebách tohoto veřejného prostranství. Získané poznatky rovněž přinášejí sondu do každodenního života obyvatel města.

Koňský trh, dnešní Václavské náměstí, se stal po založení Nového Města pražského v roce 1348 důležitým centrem hospodářského života nově založené městské aglomerace. Před založením Nového Města se zde rozkládaly pozemky kláštera křižovníků. Záhy po svém vyměření začaly kolem protáhlého náměstí vyrůstat první obytné domy s řemeslnickými dílnami a obchody. Veřejné prostranství ožilo čilým ruchem nového tržiště, jímž zároveň k Havelské bráně Starého Města procházela od jihovýchodu jedna z významných starých obchodních cest. Na Václavském náměstí se konaly, jak původní název napovídá, trhy s koňmi, ale obchodovalo se zde také s obilím, senem, drůbeží apod.

Václavské náměstí si uchovalo v podzemí a v okolní zástavbě pozůstatky své nejstarší podoby, a to nejen domy se svým zázemím, ale i další archeologické památky hmotné kultury každodenního života zdejších obyvatel. Archeologicky doložené vrstvy odpadků, které se běžně ukládaly na volná místa i na veřejná prostranství uvnitř Starého Města, se později vyvážely i dál na otevřené plochy před staroměstskými hradbami. Také část dnešního Václavské náměstí a jeho blízké okolí patřily ve středověku k takovým smetištím.

Při vzniku náměstí bylo území částečně zplanýrováno a pochozí terén zpevněn říčními oblázky formou jednořadého posypu. Pokračující hromadění odpadků na tržišti, zhoršování podmínek pro pěší i jízdní provoz, snad i obava z nálezů a celkové snižování městského životního komfortu se patrně po určité době stávaly impulsem k opakování terénních úprav obdobným způsobem.

Archeologické nálezy z někdejšího Koňského trhu ukazují, že zde pracovali kováři a řada příbuzných oborů zpracovávajících železo. Haldy odpadků, které se tvořily převážně v dolní části náměstí, přinesly nálezy reprezentující výrobky ševců, řemenářů a dalších řemeslníků. Na smetišti končilo i rozbité vybavení domácnosti – např. kuchyňská a stolní keramika. Hlavní složkou městských odpadků je ale především rozložený biologický odpad. Nepřehlédnutelnou součástí těchto organogenních uloženin, někdejší směsi odpadků, jsou nálezy pozůstatků hospodářských zvířat a rostlinných makrozbytků, které vydávají svůj díl svědectví o každodenním životě a potřebách obyvatel pražské městské aglomerace.

Další skupinu nálezů tvoří opracované dřevo do podoby různých předmětů domácí potřeby. Výjimečně hojně zastoupení mají ovšem nálezy pozůstatků novoměstské vodovodní sítě, kterou byla přiváděna voda do veřejných kašen i privátním odběratelům. Tvořily ji trasy potrubí ze spojených rour, zhotovených podélným provrtáním obvykle borových kmenů.

Praha – Nové Město – Václavské náměstí – Koňský trh – tržiště – veřejné prostranství – archeologie – středověk – novověk

